

ЗМІНИ СПОЖИВЧИХ ЦІН

Головне

У квітні в більшості сегментів споживчого ринку відбувалося посилення дефляційних проявів, що в підсумку зумовило майже мінімальне зростання цін – 0,2%. Серед причин такої динаміки в поточній ситуації може бути збіг у часі дії двох чинників: системного – стриманий попит домогосподарств, і тимчасового – скорочення експорту у зв'язку із впровадженням обмежувальних заходів з боку країн-сусідів на імпорнт/транзит українських сільсько-господарських товарів.

Загалом поточні темпи інфляції, з урахуванням середньої їхньої динаміки впродовж попередніх місяців, свідчать про значне гальмування інфляційних процесів у країні і створюють певне підґрунтя для відносно стабілізації цін у найближчій перспективі. Тому варто очікувати, що динаміка споживчих цін у прогностичній перспективі, за винятком форс-мажорних обставин, не зазнаватиме шоківих зсувів у жоден бік, що відобразиться в сповільненні інфляції.

Ключові показники	Зміни за рік, %		Зміни за місяць, %	
	Квітень 2022	Квітень 2023	Квітень 2022	Квітень 2023
Зміни споживчих цін	16,4	17,9	3,1	0,2
Базова інфляція	13,0	16,9	3,0	0,5
Небазова інфляція	21,2	19,5	3,2	-0,2

Джерело: Держстат, розрахунки Мінекономіки

У квітні 2023 року споживча інфляція скоротилася практично до мінімуму – 0,2% після її сезонного прискорення в попередньому місяці (1,5% у березні ц.р.). Зростання цін за чотири місяці ц.р. становило 3,2%, а в річному обчисленні й далі сповільнювалось – до 17,9% (з 21,3% у березні). Такий рівень інфляції є цілком співставним із низкою країн Європи (за даними Євростату у квітні ц.р. споживча інфляція в Угорщині становила 24,5%, Латвії – 15%, Чехії – 14,3% у річному розрахунку).

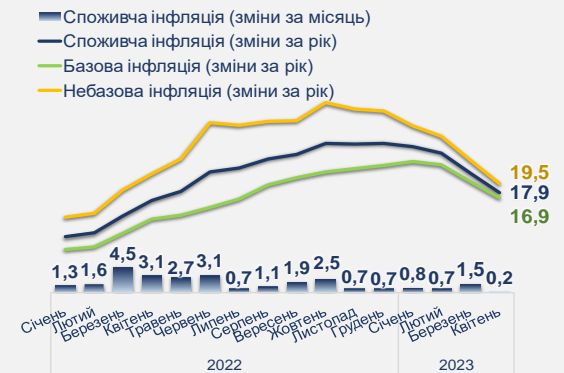
В цілому, така інфляція є свідченням надвисокого рівня резистентності економіки і суспільства до умов війни та здатності внутрішнього ринку України до успішного реагування на перманентні руйнівні зміни.

Антиінфляційні чинники:

- ✓ збереження стриманого попиту домогосподарств та помітне звуження пріоритетів у споживанні об'єктивно зумовлені діяльністю та існуванням суспільства під час повномасштабної війни;

Довідково. Упродовж квітня на непродовольчому ринку спостерігалось переважно сповільнення зростання цін, зокрема на деталі та конструкції, фарби, меблі та предмети обстановки, запасні частини й аксесуари для автомобілів, деякі прилади та товари для особистого догляду, ювелірні вироби, годинники, сумки тощо. У 1,5 раза зросла частка товарів (за якими Держстат проводить статистичне спостереження), ціни на які знизились, зокрема на керамічну плитку, домашній текстиль, холодильники, плити, мікрохвильові печі, велосипеди, невеликі електричні побутові прилади, мобільні телефони, телевізори, ноутбуки, планшети, живі квіти та ін.

Рис. 1 Споживча інфляція, базова та небазова інфляція, %

Джерело: Держстат, розрахунки Мінекономіки

Рис. 2 Зміни (гармонізованих) споживчих цін деяких країн та України у квітні 2023 року, % у річному обчисленні

Джерело: Eurostat, U.S. Bureau of Labor Statistics, Держстат

Рис. 3 Зміни споживчих цін за розділами товарів та послуг, % у річному обчисленні

Джерело: Держстат

- ✓ **звуження експорту аграрної продукції** у зв'язку із впровадженням обмежувальних заходів з боку країн-сусідів (зокрема Польщі, Угорщини, Словаччини, Болгарії та Румунії) на імпорт/транзит українських сільськогосподарських товарів, що стимулювало зниження цін на такі важливі продукти, як яйця (на 8,7%), соняшникова олія (на 1,6%), молоко (на 0,8%) тощо;

Довідково. За даними Держмитслужби впродовж квітня 2023 року фізичні обсяги експорту за підгрупою 402 «Молоко та вершки, зеуцнені» скоротилися у 2 рази порівняно з березнем ц.р., за підгрупою 401 «Молоко та вершки, незгуцнені» – в 1,5 раза відповідно, за підгрупою 406 «Сири» – також у 1,5 раза, за підгрупою 407 «Яйця птиці в шкаралупі» – в 1,7 раза та ін.

За даними Мінагрополітики, суходромом найбільше української продукції, майже 80%, транспортується транзитом саме через Румунію, на другому місці Польща – 10%, і найменший транзит здійснюється через Угорщину – це майже 5-6% та Словаччину – 1,5%.

- ✓ **адаптація суспільства до умов, що склалися внаслідок тривалих активних бойових дій** на території України та посилення ділової активності, що сприяло збільшенню пропозиції завдяки як налагодженню виробництва, так і нарощуванню обсягів імпорту за деякими позиціями;

Довідково. За даними Держстату індикатор економічних настроїв у II кварталі 2023 року вперше з II кварталу 2022 року мав позитивне значення – 10,1% («мінус» 3,3% у I кварталі 2023 року).

У квітні завдяки як надходженню на ринок продукції вітчизняних тепличних господарств, так і збільшенню імпорту сповільнилося зростання цін у групі «Овочі» (до 0,3% з 17,3% у попередньому місяці). Загалом у цій групі найбільше знизилася ціна на помідори (на 12,7%) та буряк (на 10,1%).

За даними Держмитслужби впродовж квітня 2023 року фізичні обсяги імпорту за підгрупою 702 «Помідори» збільшилися на 26,6% порівняно з березнем ц.р., за підгрупою 706 «Морква, ріпа, столові буряки, редька, селера» – на 16,5% відповідно.

- ✓ **«замороження» окремих тарифів на житлово-комунальні послуги** рішенням Уряду – по Україні ціни на житло, воду, електроенергію, газ та інші види палива у квітні залишалися незмінними;

- ✓ **«заякорення» офіційного курсу гривні та навіть превалювання ревальваційної динаміки на готівковому валютному ринку**, зокрема середньозважений курс «продажу» готівкової гривні до долара США на кінець квітня ц.р. (порівняно з датою на кінець 2022 року) зміцнився на 7%;

Довідково. Відносна стабільність курсу гривні посилила сезонне зниження цін на цитрусові (до «мінус» 6,3% у квітні з «мінус» 3,1% у березні) та банани (до «мінус» 5,5% з «мінус» 1,1% відповідно), що в підсумку зумовило зниження цін у групі «Фрукти» – на «мінус» 1,4%.

- ✓ **стабільне енергопостачання** (відсутність лімітів на споживання електроенергії та відновлення її експорту), що сприяло як розв'язанню проблем, пов'язаних з попередніми втратами, так і зниженню рівня витратності, зокрема на пальне;
- ✓ **збереження суттєвих запасів пального на вітчизняному ринку**, що зумовило подальше зниження цін на паливо та мастила (на 2,4% у квітні, на 3% у березні). Важливим чинником для такої динаміки є попереднє зниження світових цін на енергоносії, що дешевшали сім місяців поспіль.

Рис. 4 Зміни цін на продукти харчування та безалкогольні напої за регіонами у квітні 2023 року, % за місяць

Джерело: Держстат

Рис. 5 Зміни цін на продовольство, % у річному обчисленні

Джерело: ФАО, Держстат

Рис. 6 Зміни цін на пальне, % у річному обчисленні

Джерело: Світовий банк, Держстат

Незважаючи на те що відповідно до даних Світового банку у квітні ціни на енергоносії відновили зростання – на 5,7% (а нафта марки Brent подорожчала на 7,1%), на вітчизняний ринок така динаміка ще не відобразилася;

- ✓ **лаговий вплив від попереднього зниження світових цін на найбільш затребувані продукти харчування** – за даними Продовольчої та сільськогосподарської організації ООН (ФАО) середнє значення Індексу продовольчих цін знижувалося дванадцять місяців поспіль, проте у квітні, навпаки, дещо зросло – на 0,6% на фоні різкого зростання цін на цукор, а також подорожчання м'яса, у той час як ціни на інші продукти й далі знижувалися.

Інфляційні чинники:

- ✓ **висока собівартість виробництва**, а також виснаження виробничих можливостей та звуження імпорту за деякими сегментами ринку, що зумовило зростання цін на окремі продукти харчування, зокрема на ринку м'яса (додатковим чинником була сезонність – підвищений попит у місяць святкування Великодня). Так, якщо в попередньому місяці найбільше цінове зростання серед продуктів харчування мали овочі, то у квітні помітно зросли ціни на м'ясо та м'ясопродукти (на 3,3%) після їх відносно стриманої динаміки в попередньому місяці (0,9%);

Довідково. За даними Держмитслужби впродовж квітня 2023 року фізичні обсяги імпорту за підгрупою 203 «Свинина» скоротилися на 16,1% порівняно з попереднім місяцем.

- ✓ **незбалансованість ринку праці** (регіональні та кваліфікаційні диспропорції) загострює структурні зрушення, що зумовлені неспровокованою повномасштабною війною на території України та «підживлює» інфляційні процеси;
- ✓ **збереження певних логістичних перешкод та наявність розривів ланцюжків постачання**, у т.ч. через блокаду морських портів, системні пошкодження транспортної інфраструктури тощо.

Відносно стабільний тренд на сповільнення інфляції, який спостерігається впродовж останніх місяців, ґрунтується на поєднанні впливу на інфляцію як стриманого попиту, так і поступового збільшення пропозиції товарів та послуг на споживчому ринку на фоні адаптації економіки і суспільства до умов тривалої війни на території України. **Збіг у часі системних та тимчасових чинників** (у т.ч. зовнішнього впливу на економіку) уже **привів до посилення дефляційних проявів** у більшості сегментів ринку у квітні. **А традиційні очікувані сезонні дефляційні тренди** в цінах на значну кількість товарів плодоовочевої продукції, **що мають вплинути на ціни влітку, лише посилюють впевненість у збереженні низьких темпів зростання цін** на значну кількість продуктів харчування до осені.

Тому **варто очікувати, що динаміка споживчих цін у прогностичній** (як для умов війни) **перспективі** декількох місяців, за винятком форс-мажорних обставин, **не зазнаватиме шокових зсувів у жоден бік, що відобразиться в сповільненні інфляції.**

Рис. 7 Топ-5 найважливіших перешкод для ведення бізнесу

Джерело: Інститут економічних досліджень та політичних консультацій

Рис. 8 Кількість населення, які перетнули кордон України, млн

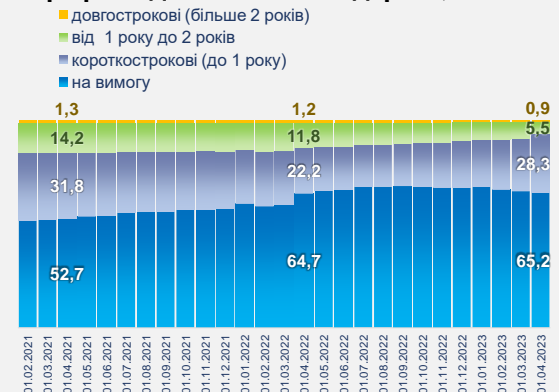

*вiдображає транскордонні переміщення (а не фізичних осіб) 3 18 по 23 лютого до рф з Донецької та Луганської областей переїхали ще 105 тис. осіб.

**вiдображає транскордонні переміщення (а не фізичних осіб). Повернення в Україну можуть мати маятниковий характер.

Джерело: <https://data.unhcr.org/en/situations/ukraine>

Рис. 9 Строкова структура депозитного портфеля домашніх господарств, %

Джерело: Національний банк

Темпи приросту/зниження ІСЦ за розділами товарів та послуг

Ключові показники	Березень 2023 року			Квітень 2023 року		
	Зміни за місяць, %	Внески, в.п.	Зміни за рік, %	Зміни за місяць, %	Внески, в.п.	Зміни за рік, %
Усі товари та послуги	1,5	–	21,3	0,2	–	17,9
Базовий ІСЦ	1,3	0,74	19,8	0,5	0,29	16,9
Небазовий ІСЦ	1,9	0,79	23,5	-0,2	-0,08	19,5
Зміни цін за розділами товарів та послуг						
Продукти харчування та безалкогольні напої	2,2	0,93	26,8	0,4	0,15	22,2
Алкогольні напої, тютюнові вироби	1,0	0,09	22,1	1,0	0,09	17,6
Одяг і взуття	12,5	0,55	3,6	0,4	0,02	3,5
Житло, вода, електроенергія, газ та інші види палива	-0,1	-0,01	4,6	0,0	0,00	4,0
Водопостачання	0,0	0,00	1,6	-0,8	0,00	0,8
Водовідведення	0,0	0,00	1,2	-0,5	0,00	0,7
Електроенергія	0,0	0,00	0,0	0,0	0,00	0,0
Природний газ	0,0	0,00	-0,4	0,0	0,00	-0,4
Гаряча вода, опалення	0,0	0,00	0,2	0,0	0,00	0,0
Предмети домашнього вжитку	0,5	0,02	24,9	0,0	0,00	20,1
Охорона здоров'я	0,6	0,04	14,5	1,0	0,07	12,1
Транспорт	-0,9	-0,10	27,1	-0,7	-0,08	23,6
Паливо та мастила	-3,0	-0,11	27,9	-2,4	-0,08	24,2
Зв'язок	0,8	0,02	13,2	-0,1	0,00	11,1
Відпочинок і культура	0,1	0,00	14,8	-0,2	-0,01	11,5
Освіта	0,2	0,00	9,6	0,1	0,00	9,6
Ресторани та готелі	1,1	0,03	22,3	1,3	0,04	21,9
Різні товари та послуги	0,5	0,02	18,5	-2,3	-0,09	18,1

Джерело. Держстат, розрахунки Мінекономіки

Примітка. За рахунок округлень, які виникали у зв'язку з електронною обробкою інформації, сума внесків за розділами товарів та послуг може не дорівнювати підсумку